

Potovanje cesarjeviča Rudolfa.

Ponosna ladija reže zelene valove jadranskega morja: cesarska jahta „Miramar“ pluje iz starodavnih Aten nazaj proti dalmatinskemu obrežju, noseč na krovu svojem izvanredno plemenita potnika, cesarjeviča našega in pre-svitlo mu soprogo. Zato je pač razumno, da vsa Avstrija z zanimanjem sledi potom, ki jih reže krasna barka, in da milijoni src dediču avstrijskega prestola sledé v daljnih zemljah, radostno vzpremljajoč novice o sijajnem sprejetju, ki ga napravljajo narodi ob srednjemzemskem morji prevzvišenemu paru.

Naravno je tudi, da se čujejo razni glasi o pomenu tega potovanja in se ugiblje po stari navadi o smotru, ki ga ima izlet cesarjevičev v jutrove dežele. Tu čujemo marsikake kombinacije, umetne in priproste, drzne in polne fantazije — kakor je to uže navada pri bojnikih papirne velesile. Vender teh in jednacih kombinacij ne bodemo denes naštevali svojim čitateljem; ne bodemo jim bistro-umno skušali razlagati pomena obiska grškega kralja in pohoda staroklasičnega sveta, in to tem bolj ne, ker smo prepričani, da so vsa jednaka časniška ugibanja — gole kombinacije, ki se vselej takrat rodé, ko zapuščajo potniki iz vladarskih krogov svoje domače ognjišče. Cesarjevič Rudolf je uže od mladih dnij gojil posebno ljubezen do prirode; v prosti naravi gibal se je rad uže v zorni mladosti in poznavalci njegovega plemenitega srca trdijo, da je ta ljubav do natore oblažila mu duh v ravno tolikej meri, kakor skrbna odgoja, katero so mu dajali prevzvišeni roditelji. Hrepenenje po prosti natore gnalo ga je uže večkrat na daljna potovanja, ki so mu dala priliko, z razumnim očesom gledati, kar je poznal do tedaj samo iz knjig. Posebno pa se mu je priljubil jug s svojimi prirodnimi krasotami in čarobnimi kraji; tu sem ga vidimo večkrat potovati in si polniti dušo z neminljivimi utisi. Kako zna cesarjevič avstrijski opazovati natorna čuda in tuje zemlje — to nam pričajo knjige njegove, v

katerih nam z mojsterskim peresom in gorko ljubeznijo do obiskanih krajev riše potovanja svoja, kažoč nam ob jednom divno lepoto jutrovih dežel in divno lepoto svoje plemenite duše!

Ta ljubav do prirode je gotovo tudi sedaj napotila našega prestolonaslednika v južne zemlje. Seboj si je vzel soprogo svojo, da i njej razkaže čarobne te kraje in prebivalce njihove; z očesom mladosti hotela sta si ogledati bujni jug in srkati vse one nepopisne vtise, ki jih napravlja južno nebo na srečnega potovalca!

Take in jednake misli se pač najprej polasté avstrijskega domorodca, ki z zanimanjem sledi potnikoma na krovu cesarske jahte „Miramar“. Misli na visoke politične namene mu ne stopijo na prvo mesto; pokrijejo jih človeški čuti, čuti simpatije do dveh mladih src, ki si v zorni mladosti ogledavata svet in njegova čuda...

A nas Slovence zanima še drug moment cesarjevičevega potovanja; visoka gosta vkrcala sta se v skalnati Dalmaciji na barko, in vračujoča se nazaj, hočeta se zopet nekaj dni pomuditi na dalmatinskih obalih. Tam biva nam soroden narod, čil in krepek, ki bode z nepopisnim navdušenjem sprejel svoja gosta. Uže se oblačijo mesta v krasno lepoto, in nečuvno gibanje polotilo se je rujavih sinov skalnate dežele. Vse dela in hiti, da dostojno sprejme dediča cesarske hiše in mu skaže zvestobo svojo. Ponavljajo se tam dnevi, kakršne smo mi preživeli, ko nas je za časa obhajanja 600letnice počastil prevzvišeni vladar sam — in jedini glas se čuje po vsej kraljevini, glas namreč: Cesarjevič pride s soprogo svojo!

Dalmatinci bodo pokazali, da so vrli narod; živio-klici bodo odmevali od skalnatih pečin in v neštevilnih pojavih izraževala se bode ljubav do visokih gostov. Mi bratskemu hrvatskemu narodu zavidamo te dni — a na drugi strani se z njim veselimo iz dna srca, vsaj bode prevzvišeni prestolonaslednik zopet imel priliko, prepričati se o zvestobi jednega

dela slovanskih prebivalcev stare Avstrije, zvestobi, o kateri peva pesnik, da se prej omajata hrast in hrib, nego ona sama! Videl bode, kako radostno ga je pričakovalo hrvatsko ljudstvo v Dalmaciji, in spoznal bode, da tam „domuje zvest in hraber narod“, zvest branitelj obal jadranskega morja!

Zato pa mi Slovenci še posebno z zanimanjem gledamo na ladijo, ki reže valove sinje Adrije; zato s soslednjimi Dalmatinci željno pričakujemo dné, da vrže „Miramar“ sidra na dno morja in stopita gosta zopet na avstrijska tla. V tisočere glase, ki bodo te dni odmevali po obalih jadranskega morja, kličemo tudi mi svoji srčni: Dobro došla!

Govor dr. Poklukarja

v državnem zboru dné 12. marcija tega leta.

Omenili smo uže, da je poslanec gospod dr. Poklukar v 412. seji državnega zbora dné 12. t. m. pri naslovu „Ljudske šole“ govoril ter pojasnjeval ljudsko šolstvo na Kranjskem ter kazal na istinite razmere nasproti zavitim poročilom nekotih nasprotnih nemških listov; odbijal je krepko izjave levičarjev, da se Nemci v Kranjski v šolstvu odrivajo. Govornik je na dalje dejal:

„Kar ljudske šole v deželi zadeva, moram tukaj nekoliko nazaj poseči: Sam sem se vdeleževal posvetovanja o postavi za ljudske šole, katero je deželni zastop sklenil in katero je slavna vlada predložila v najvišje potrjenje, in gospodom lahko zagotavljam, da deželni zastop ni na nič menj mislil, kot na to, da bi s postavo in njeno prihodnjo izvršitev hotel tudi v najmanjši meri kratiti one zahteve, katere more oglasiti nemško prebivalstvo v deželi. Prav izrekoma sprejela se je v postavo določba, da se ima učni jezik ravnati po narodnosti prebivalstva in da splošne naredbe v postavi zadevajoče slovensko prebivalstvo ne veljajo za Nemece v Kočevju, ne za nemško prebivalstvo v Ljubljani in ne za peščico nemškega prebivalstva v neki fari na koroški meji, v Beli peči, kjer se je, da ozna-

Listek.

Črnogorska nevesta.

(Izvirna novela. Spisal J. Bedének.)

(Dalje.)

III. V kotorski Boki.

«Vendār ne meč, ne moč gradú trdnjave,
Bogov ne more rešit' slavnih staršev,
Od smrti ne ohraniti tovaršev!»
Dr. Preširen.

V zaduhli sobi kotorskega mesta sedel je pri mizi nekega pomladanskega večera mlad častnik rumenkastih las, ki so nekoliko melanholični obraz njegov pri svitu borne luči čudovito lepo kinčali. Opravljen je bil po šegi avstrijskih topničarjev; na pozlačenih gumbih stala je številka 11. Lajtenant je bil izmed bojevalcev 11. bataljona trdnjavskega topništva, katerega večji del se iz Jugoslovanov nadomeščuje.

V globoke misli zamišljen je sedel mladi častnik in mnogokrat se mu je vzdignil iz kipečih prs težak vzdihljaj. Zraven njega sedel

je precej velik pes, njegov zvesti in vedni spremljevalec ter se oziral zvestega in tudi nekoliko žalostnega očesa v svojega zamišljenega gospodarja. Nekolikrat uže je prizdvignil prednjo nogo ter z njo rahlo svojega gospoda potipal, kakor bi ga hotel vprašati: „Zakaj tako žalosten, moj ljubi zapovedovalec?“ za kar se pa mladi častnik niti zmenil ni. Zvesta žival prične cviliti, nekdo na duri precej močno potrka. Pes zalaja in plane proti durim, častnik se predrami iz sanjarije, potolaži psa in pravi polglasno: „Prosto!“ Duri se odpró in notri stopi mož srednje velikosti, temnorujave polti, c. kr. ognjičar.

„Dober večer, gospod lajtenant, ne zamerite, vzel sem si prostost, da vam izrečem svoje srčno voščilo in vas zagotovim posebnega spoštovanja!“

„O Paolo, Bog te sprejmi! Kako pa ti v Kotor zaideš? Mislil sem te še v tvojih Benetkah, kamor si bil na dopust odšel.“

„Glej, ljubi Miroslav, saj dovoliš, da te tako imenujem, kadar sva sama, cela reč prišla mi je tako nenadoma, kakor smrt. Dobil sem pred tednom ukaz, takoj vrniti se, kar sem

tudi kot vesten vojak koj storil. Ko pridem v Zadar, zvem pri tovariših, da si postal častnik in ob enem k 11. bataljonu prestavljen. Mene je zadelo povelje, takoj se v Kotor podati, kamor sem včeraj zvečer z vojnim parobrodom „Andrej Hofer“ priplul. Nerad sem zapustil Zadar, edino, kar me je semkaj gnalo, je bila tvoja družba, dasiravno nisem dobro vedel, ali si v mestu ali kje tukaj v okolici v kaki trdnjavi ležiš in pa —“

Tukaj ognjičar nehoté obstane.

„In pa?“ — dostavi častnik vprašaje.

„In pa, če me bodeš hotel še kot prijatelja poznati, ker se je vsled tvojega imenovanja tako ogromno brezdno med nama naredilo.“

„Oj prijatelj, kako zamoreš le kaj tacega govoriti, vprašam te, si li zamogel kaj enacega le misliti? Misliš li, moj značaj in moje obnašanje ravnajo se po stopinji, na kateri stojim ali po številu zvezd, ki jih na koljari nosim? Ne prijatelj, še živi zate stari tovariš Miroslav, s katerim si veselje in žalost, srečne in nesrečne ure, blago in imetje tako bratovsko delil; še bije v teh-le prsih staro srce, polno

čim narodnost prebivalstva, služba božja, oziroma pridiga, opravljala deloma v nemščini, deloma pa tudi v slovenščini. Ravvalo se je tedaj z vestnostjo in natančnostjo, katera nam zavest daje, da v tem načela „enake pravice za vse“ nismo prekoračili.

Izvršitev te postavke zasukala se je v deželi se vé da drugače. Ogibaje se obsirnosti omenjam na kratko, da še sedaj pravilo velja, da se na tri- in večrazrednih slovenskih ljudskih šolah nemščina kot zaukazani učni predmet poučuje. Kar posebej ljudske šole v ljubljanskem mestu zadeva, je nezdavnej eden mojih tovarišev stvar pojasnil in kot ud deželnega šolskega sveta razložil, kako je ta stvar v resnici.

Vkljub temu bodi mi dovoljeno, le z dvema besedama še to stvar pojasniti.

Sam imam otroke in dva obiskujeta ljudsko šolo v Ljubljani. Moji otroci slovenski govore in obiskujejo one javne šole, kakor vsi drugi otroci, in kakor večji del otrok ljubljanskega mesta, tako tudi moji otroci morajo le od onega poučevanja, katero se jim daje v slovenščini, kaj vspeha imeti. Dejanjsko pa je, da je uže za drugo polletje prvega šolskega razreda nemščina vpeljana kot učni predmet in se tudi poučuje. To naj bo gospodom zadosti, da se prepričajo, kako se v resnici preganja nemščina v ljubljanskem mestu. Pri tej priliki sem pa prisiljen vrniti se k izjavam poslanca za hebsko trgovinsko zbornico, katere je izjavil gledé na razmere Nemcev na Kranjskem in izrekoma gledé šolstva in narodnosti ljubljanskega mesta. On je rekel pri splošni razpravi proračuna: „To, kar je vlada na Kranjskem storila, bil bi uže po polnem zadosten vzrok, za zmiraj v nasprotovanje stopiti zoper sedanje ministerstvo, ker se v nobeni deželi opravičene koristi (Interessen) Nemcev od strani vlade tako odrivajo, kakor na Kranjskem.“ — On utemeljuje to očitanje s tem, da naprej trdi: „Ker dober Avstrijec si konečno po mojih razumih Avstrijske ne more misliti brez nemške kulture“, in dalje trdi: „ako se gre danes v Ljubljano in se spomina, kaj je bila Ljubljana pred desetimi in več kot pred desetimi leti. Prej je bila nemško mesto, danes pa je siloma poslovenjena.“ — Dalje trdi, da danes v Ljubljani, nekdam nemškem mestu, ni več nemške ljudske šole, in konečno vladi očita, da tamošnji hranilnici ni privolila ustanovitve nemške ljudske šole.

Ako se dolženje in očitanje bere, moralo bi se misliti, da se Nemci uničujejo, ali da so bili v Ljubljani v teku zadnjih deset let pravcato pokončavani. Ako se o delovanju vlade na Kranjskem govori, smem tukaj, in to v duhu onih gospodov, ki o prostosti govoré, z zadostenjem priznati napredek, katera si je prizadevala vse, celo deželo, njeno narodnost, odgojo in jezik v vse drugači svitlobi kazati, kakor pa je dejanjsko. Ali bi bilo

pravega prijateljskega sočutja za mojega strega tovariša. Slabo in grdo zadosti bi bilo, da bi bil jaz kedaj le kaj tacega misliti vtegnil.“

Lajtenant, naš stari znanec iz čolna, potrese čvrsto podano prijateljevo desnico, ponudi mu stol in vsedeta se.

Miroslav pozvoni, strežaj pride in prvi mu zapové, vina, kruha in sira prinesiti.

Kmalu se je povelje zvršilo, in korenjaško sta pritegovala prijatelja ognjenega „visanca“.

„Miroslav, dragi prijatelj, kmalu se ples prične, in povem ti, ne bodemo ravno lahke igrače v Boki imeli. Dalmatinci, posebno južni Bokezi, so v orožji izšolani junaki, kakor nas eden; vrh tega imajo prednost svojega tereza, ki jim bode najsilnejši zaveznik. Kaj nam pomagajo naši topovi, kaj mule, kaj ljudje v znožji strmega in nepristopnega stenastega skalovja, katero le Dalmatinci s svojimi kozami oplezavati in preskakavati umejo. Dobro zapomni, da ne bomo ničesa opravili. In več kaj, meni se močno dozdeva, da ne bodemo le edino z Dalmatinci, temveč tudi s sosednjimi Črnogorci opraviti imeli.“

sicer mogoče, da bi danes tako odličen zastopnik od leve strani (zbornice) mogel trditi, da je v teku desetih let trdo nemško mesto poslovenjeno. Se vam li zdi to mogoče?

Odgovoriti Vam samo morem: Ako je mogoče, da se Dunaj ponemči, tedaj je bilo mogoče, Ljubljano posloveniti. (Prav dobro! Na desni.)

Govorilo se je tudi o ljudskem številjenju in izreklo se je, da je ljudsko številjenje pokazalo razmero 5000 Nemcev proti 18000 Slovincem v ljubljanskem mestu. To je vspeh preiskavanja o jeziku, v katerem se občuje. Ako pa postopanje pri ljudskem številjenju majhno bolj na drobno preiščemo, videli bomo, da nam jezik občevanja, kakor je sprejet v statistične izkaze, ne podaja prave podobe (narodnosti). Resnično je Ljubljana mesto, v katerem velik oddelek prebivalstva nemško govori, pa priznali mi bodete gospodje, da ni vsak Nemec, kdor nemški govori.

Poklicali so tedaj, da navedem samo en slučaj, saj je znano, kako se je pri ljudskem številjenju godilo, in znano je tudi, kako se je postopalo pri nas — poklicali so na pr. uradnega slugo. Ti se sprejemajo izmed vojaških nižjih šarž, so kmetijski sinovi, ki so kratek čas obiskavali šolo, potem odslužili vojaštvo, dobili svojo službo in nekoliko nemščine lomijo. Taki so bili pri številjenju pozvani in vprašani: Kateri občevalni jezik? Odgovoril je: „slovenski“. — „Kako pa to?“ — „Slovenski govorim, tako govorim z otroci, tako tudi z ljudmi zunaj govorim slovenski.“ — Ti pa govoriš z uradniki, s temi moreš govoriti nemško, tedaj je tvoj občevalni jezik nemški.

Tako se je uvrstavalo. — Vsaj, se vé da, s tem ne zgubimo ne enega moža, ako se tudi 5000 Nemcev navede ali več, toda navesti sem hotel sem samo en izgled, da se v malem zadobi podoba, kako se je sestavila ona številka. Vsaj je znano, da se je ravno lani, povodom ustanovitve nemške ljudske šole v Ljubljani deželnemu šolskemu svetu izročila prošnja, na kateri je bilo — mislim, da se v tem ne motim — 140 ali 142 podpisov očetov. Ako pomislite, kolika je ta podlaga, tedaj si morete napraviti podobo, ne o narodnosti, ker o tem bi podoba ne bila prava — temveč o onih stariših, kateri se morebiti zavedajo kot Nemci, kateri zahtevajo, da se njihovi otroci poučujejo nemški.

Potem imate merilo, katero vsaj približno podoba podaja za razmere življenja v ljubljanskem mestu; ker ako bi narodnost ljubljanskega mesta potem hoteli soditi, kako se Vas na priliko v gostilnicah nagovarja, ali kako se Vas nagovarja v prodajalnicah, ako hočete nakupovati, in se kažete ptujce, bi to naravno ne bilo pravo merilo. Kar zadeva izrekoma nemško ljudsko šolo v Ljubljani, bo menda tudi gospodom znano, jaz hočem to stvar samo memogrede omeniti — zgodo-

„Tudi jaz sem uže na to mislil, vendar imam mnogo več upanja, plapolujoči ogenj nesrečne ustaje hitreje pogasiti, kakor ti. Oh kaj bi dal, ko bi zmogel reč brez kapljice krvi, brez strela v red spraviti. Prijatelj, strašno je, brat bratu pred oči stopiti in z njim bojevati se. Bridko na lastno kri streljati!“

„Kaj govoriš tukaj o bratih in lastni krvi?“ začudi se Italijan in zvrne penečo kupo bisernega visanca.

„Kaj o bratih govorim? O Paolo, zdi se mi, da me ne razumeš. Veš, da sem Slovenec; rojen v krasni gorenjski zemlji, v rajskem Bledu. In Dalmatinci so tudi naše krvi; žalostno je iti v vojsko sorodnik proti sorodniku.“

„Miroslav, ne boj se, ne bode tako hudo, kakor si domišljuješ. Zapodi take hudomušne misli iz glave ter sprazni čašo ognjenega visanca. Ta naj te junaškega tvojega ponašanja v 1866. letu na Visu spomina, katerega spomin je tudi tvoja zlata svetinja. Ali prijatelj, kvišku:

„Oj zagrabimo za čaše, Treimo da zazvoni!“

vino ustanovitve te nemške ljudske šole v Ljubljani.

Zastop mesta ljubljanskega sklenil je vlogo podati deželnemu šolskemu svetu, v kateri se zahteva prememba dosedanjega ravnanja z nemščino v ljudskih šolah ljubljanskih in to v takem zmislu, da naj bi se slovenski otroci ne takoj v drugem polletju prvega šolskega leta poučevali v nemščini, temveč še le v tretjem šolskem letu, potem ko si je učenec saj uže pridobil malo podlago v družih učnih predmetih.

Ta sklep sprejel je dež. šol. svet. Naučnemu ministerstvu se je to naznanilo in rešitev se je glasila, da to se sme zgoditi, da se mora pa ob enem za nemške šolarje v Ljubljani skrbeti. Sedaj bilo je stališče deželnega šolskega sveta in deželne vlade v Ljubljani prav tisto s stalščem ministerstva, in izreči moram, da je bil večji del prebivalstva ljubljanskega in slovenskega naroda s tem po polnem porazumljen.

Občinski zastop ljubljanski bil je deloma družega mnenja. Najpred se je vprašanje to zavleklo, potem oglašil je ugovore rekoč, da potreba gledé nemške ljudske šole v Ljubljani ni dokazana, toda stvarno izrekel je občinski zastop uže za naprej pripravljenost, takoj ustanoviti nemško ljudsko šolo v Ljubljani, kakor hitro bo potreba njena postavno dokazana.

Po naročilu deželnega šolskega sveta sklenil je konečno mestni zastop, magistratu naročiti, da preskrbi ustanovitev nemške šole za prihodno jesen; — dalje po vseh slovenskih ljudskih šolah nemščino še le v tretjem letu vpeljati kot zaukazani predmet. — Vprašam, gospoda, je bil li povod dan za pritožbe zaradi postopanja Slovencev nasproti Nemcem? Mi ne zahtevamo družega, kakor enako pravico z Nemci.

Ako je gospod poslanec hebske trgovinske zbornice izrekel, da se v nobeni deželi opravičene koristi Nemcev od strani vlade tako ne odrivajo, kakor na Kranjskem, dovolil bi si vendar omeniti, da je bil deželni šolski svet kranjski opravičenim zahtevam nemštva zmeraj pravičen. Kar izrekoma naše srednje šole zadeva, zahtevamo mi, da je vsak učenec, ki gimnazijo zapusti in čegar prihodnji poklic mu kaže živeti med slovenskim prebivalstvom, tako slovensčine kakor nemščine zmožen. Mislim tedaj, da se odiranje nemščine na šolskem polju ne nahaja. Ako se pa drugo javno življenje ogleduje, mora se pač nekako naravno odmikavanje z onega mesta, na katerem so jo prejšnje vlade umestno in za vnanjost, ne pa dejanjsko, ker sedaj sama po sebi razpada, kakor hitro so se one nenaravne razmere odstranile.

Kar izrekoma uradovanje zadeva, imel sem priliko kot ud občinskega zastopa na kmetih prepričati se, da še danes mnogo dopisov v nemščini dopošilja, in to občinskemu

spraznimo ga čašo lesketajočega in kot svitlo solnce se utrinjajočega vinca in:

„Pijmo ga pijmo,
Dokler živimo —
Saj ne dobimo
Kaplje ga tam!“

Lajtenant trči z ognjičarjem in molči. Peti se mu danes ne ljubi. Oba spraznita čaše in častnik jih zopet napolni.

„Hej prijatelj, meni je bilo leta 1866. drugače pri srci, ko se mi je izročilo poveljništvo polu baterije na bateriji Santa Madona! Tudi jaz bi bil lahko rekel, da se bojujem proti lastni krvi, a zagotovim te, da mi kaj tacega še na misel ni prišlo.

Uže so bili Lahi na suhem in se ravno pripravljali baterijo „Madono“ naskočiti, ko jih iz vseh topovih žrel, karkoli sem jih imel pod svojo komando, na enkrat s krtačami pozdravimo in voščil sem jim tako dobro jutro, da je polovica takoj nosove v zemljo vtaknila. Po drugem in tretjem streljanju so bile njih vrste uže jako razrite in vedno so nadomestovali padle novoprišlici, katere sem pa ravno

predstojništvu, katero ne razume nobene nemške besede. Je-li to odiranje nemstva? Kar zadeva nemško kulturo in pa drug vzrok gospoda poslanca hebske trgovinske zbornice, da si dober Avstrijec po njegovem mnenju Avstrije ne more misliti brez nemške kulture, ste uže iz tega, kar sem uže govoril, lahko posneli, kako mi stojimo nasproti nemški kulturi. Ako mi razvoj in izobraževanje našega narodnega jezika zahtevamo, tedaj s tem nemščine ne odiramo, temveč jo narobe — v neki gotovi meri sprejemamo, kot potrebo, katero v vsem življenji čutimo in s katero moramo računati.

Kar zadeva trditev gospoda poslanca hebske trgovinske zbornice, da v Ljubljani ni nemške ljudske šole, so se gospodje uže lahko prepričali, kako je v tej zadevi. To je gola neresnica. V Ljubljani nimamo, kar z vso mirnostjo lahko trdim, do sedaj nobene slovenske ljudske šole (čujte! na desnici), da bi pa nobene nemške ljudske šole ne imeli, to je pretiranje, katerega ne razumem (Foregger vmes: Vsaj ste sami pravili, da se bo še le na jesen ustanovila.) Da, pa med tem imamo utrakvistične šole (vriš na levi). Prosim, stališče, na katerem deželni šolski svet in pa mestni zastop ljubljanski stojita, je vendar ono — mislim gospodje, da ste čuli, ker sem počasi in mirno govoril — da se ima še le prihodnjo jesen nemška šola ustanoviti, ker se sme še le tedaj slovensko poučevanje v družih šolah vpeljati po ministerski naredbi in po sklepah deželnega šolskega sveta. Prosim tedaj teh stvari ne zavijati in si ne delati nemogočih posledic. (Pohvala na desni.)

Veliko vriša se je delalo zato, ker vlada ni dovolila vstanovitve nemške zasebne ljudske šole v Ljubljani. Potreba te šole znači se uže zadosti v tem, kar sem pripovedoval o ustanovitvi nemške javne ljudske šole. V dotičnem ministerskem razpisu je prav jasno izrečeno, da bi ustanovitev nemške zasebne šole v Ljubljani mestno občino ne oprostila dolžnosti, skrbeti za ustanovitev javne nemške ljudske šole v Ljubljani.

V Ljubljani pa smo na stališči, da se mora najpred za ono skrbeti, kar se je za potrebno spoznalo. To bo vendar vsakdo priznal. Pri teh okolščinah pa hoče hranilnica, ki ima vendar v svojih pravilih in pa v sicer zastarelem regulativu za hranilnice nekako vezane roke, stvar, katera je očividno odveč. Gospoda moja! Ako je uže po veljavni postavi za ljudske šole skrbjeno, da je mestna občina vezana povsod tam, kjer je potrebno število otrok, sedaj 40 za en razred, za potrebni javni pouk skrbeti, tedaj je menda vendar za koristi Nemcev v mestu dosti skrbjeno, in kolikor se spominam je dotični razpis kranjske deželne vlade do hranilnice, potem ko je razloge odbitja navedel, dostavil, da bo hranilnica pri ustanovitvi nemške ljudske šole po mestu imela priliko, svojo pri-

tako škropil z svinčcem in jih s smodnikom kadil, kakor njihove prednike. S tem pa nisem bil še nikakor zadovoljen. Pozdravil sem tudi v luki stoječo italijansko oklepnicu iz svojega osemindesetletnega in ko sem njeno nevoljno kimanje in gibanje z ene strani na drugo zapazil, sem svojo darežljivost podvojil, in hej! prijatelj, kako se mi je smejalo srce v prsih, ko sem od ponosne oklepnic vedno manj in manj nad vodenim zrealom videl, pod katerim je kmalu cela fregata na večne čase zginila! — Ko je italijanska množica na obrežji moj vspeh na morju opazila, zagnala se je v divjem naskoku kričaje proti moji bateriji ter jo hotela siloma vzeti. Jaz pa, ne bodi nemaren, mesto ene po dve krtači nabasati zapovem in sem pital z njimi tako dolge lačne volkove, dokler se niso tega močnika iz svinca in smodnika do grla nasičeni v nerodnem begu zopet urno na svoje ladije podali. Hej, to ti je bila radost in veselje, da bom imel celo življenje dosti misliti nanje.

Miroslav je bil klavern ter je naslonil zalo svojo glavo na desno roko in zgovorni prijatelj njegov, ki so se mu uže lica in oči

pravnost do podpore pokazati. (Za slovenske učitelje! na levi.)

Mislim tedaj, da se s tem, da se hranilnici nekaj ne regulativu in ne pravilom primernega ni dovolilo, Nemcem nikakršna krivica ni prizadela.

Na dalje pojasnjeval je govornik razmere šolstva v Koroški, v Štajerski in Primorski ter kazal, da se v vseh teh deželah odrija slovenščina, da slovenski otroci nikjer nimajo prilike, izobraževati se na podlagi materinščine.

Svoj izvrstni in stvarni govor pa je skonečeval z besedami:

„Nočem več tega predmeta dalje izpeljavati, hočem samo še pozivljati vse one, katere navdaja želja, da nam jedenkrat ne bo več treba, v tej hiši izrekati pritožb zaradi narodnosti in pa razpravljati jezikovnih razprav. Pripomnite tudi Vi, da se vzroki k temu odpravijo, in vsa pravda bo v tem slučaju ponehala.“ (Dobro! dobro! na desnici.)

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

Državni zbor skuša prav hitro rešiti proračun, skoro vsak dan sta po dve seji, a vendar gre posvetovanje počasi naprej, ker se pri posameh točkah razvijo obširne debate. V večernejši večerni seji se je vendar dovršila uže debata o proračunu za pravosodno ministerstvo.

„Pester Lloyd“ prinesel je daljši članek o razmerah v Hrvatski. List izreka nadejo, da se v Hrvatsko povrne popoln mir, ker ban daje jamčenje, da Starčevićijanska drevesa ne bodo zrasla previsoko pod nebo ter da se doseže z Ogersko sporazumljenje. Narodna stranka želi sporazumljenja z Ogersko, in narodna stranka zastopa narodove nazore, kakor so pokazale tudi volitve, kajti zmaganjena bila je sijajna. Ta stranka zastopa narod, tornj se sme tudi z Ogersko poganjati, in na dejeti se je ugodnega vspeha.

Ogerska poslanska zbornica vzprejela je z veliko večino predlog, da se odpošlje regnikolarna deputacija v hrvatski zadevi. Pri tej obravnavi pa se je vnela debata in ministerski predsednik Tizza moral je večkrat poseči v debato ter poudarjati nasproti opozicijskim govornikom, da ta korak nikakor ni nevaren za Ogersko, ker se je odločitev pridržala ogerskemu zakonodavstvu.

Tuje dežele.

Razmere med Angleško in Rusko postajajo prijaznejše, takó da se sme sklepati, da ne pride do nikakega boja. Zagotovila ruske vlade, katere je naznanil Granville v angleški zbornici, da Rusija ne bode dalje prodirala, bila so z velikim zadovoljstvom

nadnavadno žarile, zvrne zopet polu kozarec po žejnem grlu.

„Hm, lastna kri, prične zopet vinjeni sin benečanski, kaj brat, kaj lastna kri — kedor mi dá kruha je brat, cesar je moj oče! — Miroslav, čuješ, kaj pa zopet misliš? Ne misli pregloboko — nevarno je, pravijo. — Veš kaj, Miroslav — toda ne bodi hud zaradi tega — jaz pojdem, s taboj danes ni nič začeti. Otožen in žalosten si, kakor jesensko vreme, in vrag ti vedi, kje zopet tvoje misli begajo. Čuješ, Miroslav, trčiva še enkrat in sprazniva čaše na zdravje vseh, ki nas ljubijo!“

Kakor od krogle zadet, poskočil je Miroslav, prijel za čašo ter jo polagoma prijateljevi približal. Sreberni žvenk kozarcev zadoni po zaduhli sobi, in peneče vino se skrije pod rujave sukne oboroženih prijateljev.

„Lahko noč, Miroslav, gledati moram, da o pravem času domu pridem, zdrav! Bog in sreča junaška, na svidanje!“

„Hočeš uže iti?“

„Moram prijatelj, kajti če zamudim trombo, zaprejo me takoj, saj veš, kako je pri nas navada.“

vzprejeta. Če se bode pa Rusija tudi držala točno teh zagotovil?

Poroča se, da je Kitajska stavila Francoski predlog, naj bi se med njima sklenil mir, a Francoska da je odbila to ponudbo, ona neče primerja, marveč da Kitajska spolni nantanko svoje dolžnosti. Boj traja vedno dalje, in sicer zmagujejo povsodi francoske čete.

Dopisi.

Z Dolenjskega, 18. marcija. [Izv. dop.] (Kako se bomo Slovenci odškodovali?) Teško je ljubljanski mestni zbor dovolil nemške šole za nemške otroke. Za to žrtev, ali bolje rečeno, za ta pravični akt se lahko Slovenci po vseh oni mestih, kjer so v manjšini, odškodujejo s tem, da dobé vsaj jedno slovensko šolo, če tudi le z jednim učiteljem. Posnemati nam je le Čehe. Česke manjšine so dobilo uže v nekaterih nemških krajih česke šole. Slovenci imajo lepe manjšine v Trstu, Gorici, Celji, Gradci, Mariboru, Celovci, Kočevju, Ptuj. V teh krajih hodijo slovenski otroci v čisto nemške ali laške šole. Na Koroškem in Štajerskem (tudi na Kranjskem še) imajo pa po mestih, trgih in vaseh nemške in polunemške šole. To se ne strinja več z nazori upravnega sodišča. Upravno sodišče dovoli uže za vsako narodnost posebno šolo, ako se v zmislu obstoječih postav oglasi za njo le 40 otrok, ali pa, če se le dokaže, da je 40 otrok dotične narodnosti. V Duhcovem se je Čehom, ki so za 52 otrok terjali svojo šolo, dovolila česka šola, v Pavlovcih pri Olomucu se je pa nemška šola dovolila, ko je tudi le malo nemških otrok bilo. Čehe in ljubljanske Nemce naj posnemajo Slovenci povsodi; ako okrajni in deželni šolski svet ne ustreže prošnji po slovenski šoli, odprta je v Avstriji pot na ministerstvo in na upravno sodišče, ki bode Slovincem dalo to, kar je dalo Čehom in Nemcem. Jednaka pravica za vse!

Razne vesti.

— (Od orla napaden.) O zelo zanimivem dogodku poroča se te dni iz Karlovca. Ko je namreč dne 12. t. m. delalo ob železnici več železniških delavcev, spusti se na enega od njih, ki je bil od družih nekoliko oddaljen, z višine orla, mu zasadi svoje kremplje v prsi in ga začne s trdim svojim kljunom kljuvati v trebuh. Mož bil je tako prestrašen, da je komaj zamogel svoje tovariše poklicati na pomoč. Orjaški tič bil bi ga gotovo hudo poškodoval, ko bi drugi delavci ne bili o pravem času še prihiteli na mesto. Deset močnih pestij je komaj odtrgalo mogočno s perutmi okrog sebe bijočega ptiča z njegove žrtve in po velikem trudu še le posrečilo se jim je, roparju zvezati nogi. Delavcu bil je uže vso obleko s trebuha skljuval in ga je tudi nekoliko ranil.

„Tak zdravstvuj, Paolo. Bog daj veselejše svidanje!“

Ognjičar gre in lajtenant ga spremi, oba pa zvesti koder. Čez malo časa se častnik vrne. Vsede se na stol in melanholično spregovori: „Vseh, ki nas ljubijo, je rekel.“

„Vseh, ki nas ljubijo“, mrmra sam sebi in kakor iz magične megle prične se mu čarobna podoba njegove ljubeznive Milice pred očmi razvijati. Vedno krepkeje in določneje stopa blede obraz milega angelja spred temnega sanjarsko-oblačnega zatišja. „O, dekle, drago dekle“, zdihuje Miroslav, „zakaj je moralo tako priti, da bodem morebiti jutri uže moral tvojim in mojim lastnim bratom nasproti stati z golo sabljo zraven ogenj in pogubo blevajočega topa! Kako rad bi odstopil iz kraja, kjer se bode divje kri prelivala in smrt svojo bogato žetev imela ter bi ga prepuštil drugim boja in morije željnim tovaršem — toda prisega, sveta prisega sili me k opravi, katerega se moje srce po polnem brani in vendar le moram, moram!“

(Dalje prihodnjic.)

Da se ta roparski tič poloti živalij in da tudi otroka pobere, ako more do njega, je znano. Da bi se pa bil kedaj lotil odraslega človeka, se dosedaj še ni slišalo. Najbrže se je tič zmotil. Ker je bil delavec k tlam sklonjen, mislil je, da je kaka žival, kateri bi bil rad, kakor se je to uže večkrat pri konjih ali kravah zgodilo, kos mesa iz života iztrgal.

— (Sedem tisoč nepreskrbljenih vdov.) Iz osrednje Afrike prihaja vest, da je umrl glavav države Ugande, cesar Mtesa, ne da bi bil zapustil kakega moškega potomca. Sedaj zasedel je prestol njegov nečak, kojega je vzgojal misijonar Livinhac. Umrli bil je uže na pol civiliziran, ker je nosil dolg kaftan, hlače pa je še le njegov naslednik oblekel. Prejšnji vladar ni zapustil nič manj, nego sedem tisoč žen, koje bo treba sedaj na državne troške vzdrževati. Ondotni finančni minister je baje vsled tega v jako veliki zadregi in se boji, da bi med prebivalstvom ne nastali nemiri, kadar stopi z dotično svojo zahtevo pred državno blagajnico.

Domače stvari.

— (Potrjen zakon.) Nj. c. in kr. apostolsko veličanstvo blagovolilo je z Najvišjim sklepom z dné 9. marcija t. l. potrditi od deželnega zbora kranjskega sklenjeni postavni načrt o pogozdovanji Krasa v vojvodini kranjski.

— (O potovanji cesarjeviča in cesaričine.) Iz Krfa se dné 18. t. m. poroča: Cesarjevič Rudolf in cesaričina Stefaniya prišla sta danes sim. Vreme je zelo ugodno. Danes se priredi lov v Epiru; zvečer pa se uže odpeljeta v Kotor.

— (Nameščenje.) Včeraj dopoludne ob 11. uri vršilo se je v stolni cerkvi slovesno nameščenje gospoda dr. Ivana Kulavica kanonikom *ad baculum* pri stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani. Pri tej slovesnosti navzočni so bili korarji, župno duhovništvo in bogoslovci.

— (Visokodušna oporoča.) Pred kratkim v Ljubljani umrši hišni posestnik gosp. Viktor Smolč postavil je v svoji oporoki glavnim dedičem vsega svojega premoženja, katero baje znaša nad 130 000 gld., kranjski deželni muzej „Rudolfinum“. Sestra pokojnikova, Balbina Smolč, pa ima od vsega premoženja užitek do smrti. Pokojnik imel je tudi bogato in krasno zbirko starin, katere pripadejo novemu muzeju ter se tako ohranijo domači deželi.

— (Popularno-znanstvena predavanja.) Včeraj dopoludne ob 11. uri vršilo se je prvo predavanje v korist „Narodni šoli“ v dvorani čitalnice; predaval je g. dr. vitez Bleiweis Trsteniški o dušnih boleznih. Predavanje bilo je zelo zanimljivo in občinstvo je sledilo z veliko paznostjo govornikovim besedam. Udeležba bila je izredno mnogobrojna, bilo je samo odlično občinstvo, posebno mnogo bilo je gospij in gospodičin. Predavanja udeležil se je tudi g. deželni predsednik baron Winkler in deželni glavav grof Thurn. „Narodna šola“ dobila je uže pri včerajšnjem predavanju nad 130 gld. dohodkov. Da se je razprodalo toliko vstopnic, zahvaliti se je živahnemu gibanju članov „Literarno-zabavnega kluba“, osebno pa brezmejni požrtvovalnosti nekaterih gospij, med katerim se je posebno odlikovala gospa Murnikova, kajti razpečala je ona sama vstopnic za 60 gld. — To, kakor tudi naslednji dve predavanji skušali bodemo pridobiti za „Listek“ našega lista, da bode zanimljivih in korenitih teh raziskavanj deležno tudi vnanje občinstvo.

— („Literarno-zabavni klub“) ima jutri zvečer ob 8. uri svoj „jour-fixe“ v hôtelu „pri Maliči“.

— (Slovensko gledališče.) Včeraj zvečer predstavljala se je Kotzebuejeva burka v 5 dejanjih „Zmešnjava na zmešnjavo“. Izvele so se vse uloge prav ugodno, Gorazd, Zvonarjeva, Vrtnikova, Danilo, Petrič, Slavko, vsi so se odlikovali v svoji ulogi. Nastopila je ta večer tudi prvokrat gđ. Giz. Nigrinova ter pokazala mnogo spretnosti za gledališče. Žal! da je bilo gledališče zopet premalo obiskano. — Pred predstavo poklonili so igralci gosp. Josipu Starètu povodom njegovega godu krasen šopek z višnjicami.

vimi trakovi v znamenje spoštovanja in udanosti ter v priznanje njegovih obilih zaslug za slovensko gledališče. Gospod režiser Gorazd izrazil mu je v ljubeznivih besedah udanost igralcev ter poudarjal slavljenceve zasluge za razvoj in napredek slovenskega gledališča.

— (Filharmonično društvo) priredi v nedeljo dné 22. t. m. ob 5. uri popoldne v redutni dvorani četrti in slednji koncert. Vspored je zelo srečno sestavljen; izvajali ga bodo gg. Gerstner, E. Pfefferer, G. Moravec, T. Luka in Zöhrer. Vstopnina znaša 1 gld. za osebo.

— (Tatvina.) V torek zmanjkala je Janezu Novaku, mesarskemu učencu pri mesarji Janezu Žabjaku, iz zaprte skrinje sreberna ura in verižica v vrednosti 10 gld., zraven pa še gotovine 12 gld. Tatvine sumniv je neki uže kaznovani, v isti hiši stanujoči hlapec, kajti izginil je koj po dovršeni tatvini iz hiše.

Telegrami „Ljubljanskemu Listu.“

Novi Grad, 20. marcija. Cesarjevič in cesaričina došla sta danes zdrava sim; popoldne sta odšla dalje v Kotor.

Dunaj, 20. marcija. Državni zbor zvršil je v večerni seji posvetovanje o državnem proračunu; vzprejel se je finančni zakon brez debate, kakor ga je predlagal odsek. Ko se je nekaj postavnih načrtov izročilo raznim odsekom, vršilo se je tretje čitanje finančnega zakona. Govorili so še o državnopravnem razmerju Česke, Moravske in Šlezke Trojan, Heilsberg in Lustkandl. Na to se je seja končala. Prihodnja seja jutri. Dnevni red: Predloga o severni železnici.

Frankobrod na M., 19. marcija. Od sv. Janeza se poroča: V pretekli noči vršila se je ob 1. uri v rovišči Camphausen razstrelba. Sedemnajst rudarjev se je rešilo, okolu dve sto jih je zasutih. Rovišče se je sesedlo; dela se neumorno, da se rešijo ponesrečeni. Do 3. ure popoldne dobili so iz rovišča 137 mrtvih in 51 še živih delavcev. Druge mrtve spraviti na dan je zelo težavno, ker so vsi rovi zasuti.

Washington, 19. marcija. Starešinstvo vsprejelo je včeraj resolucijo, v kateri se izreka, naj se zabrani, da se združijo srednje-ameriške ljudovlade v jedno ljudovlado, kar namerava predsednik v Guatemali.

New-York, 19. marcija. Iz Meksike se poroča, da se je 15 000 možem meksikanske vojne zaukazalo, naj odidejo na meksikansko mejo. Po poročilu iz Paname nameravajo vstaši zopet napasti mesto. Vstaši v Colonu so oropali več založišč ter pretijlo, da zažgó mesto.

Telegrafično borzno poročilo

z dné 20. marcija.

	gld.
Jednotni drž. dolg v bankovcih	83·50
„ „ „ srebru	83·90
Zlata renta	108·70
5% avstr. renta	99·25
Delnice narodne banke	863·—
Kreditne delnice	301·75
London 10 lir sterling	124·20
20 frankovec	9·79
Cekini c. kr.	5·80
100 drž. mark	60·55

Uradni glasnik

z dné 20. marcija.

Razpisane službe: Okrajnega ranocelnika služba v Dól. Logatci; letna nagrada 500 gld. Molbe do dné 10. aprila t. l. okr. glavarstvu ondi.

Razpisane ustanove: Pri mestnem magistratu v Ljubljani dve invalidni ustanovi po 31 gld. 50 kr. na leto. Prošnje, podprte z dotičnimi svedočbami, do dné 15. aprila t. l. omenjenemu magistratu.

Eksekut. zemlj. dražbe: V Kočevji zemljišče Jos. in Helene Curl iz Slavskega Laza (840 gld.) dné 8. aprila, 6. maja in 3. junija; — zemljišče Jan. in Urše Glike iz Nove Loke (650 gld.) dné 8. aprila, 6. maja in 10. junija. — V Mokronogu zemljišče Marije Markovič iz Roženperga (1217 gld.) dné 8. aprila, 20. maja in 24. junija. — V Postojini posestvo Jak. Čelharja iz Sent Petra dné 27. marcija; — posestvo ml. Jos. Dovgana z Kala dné 23. marcija; — posestvo Ant. Glažarja iz Gó. Košane dné 24. g. marcija; — zemljišče Jos. Spetiča iz Neverk dné 23. g. marcija. — V Škofji Loki zemljišče Berčičeve zapuščine (450 gld.) dné 10. aprila. — V Kranjski

Gori zemljišče Marije Žvagen iz Jesenic (420 gld.) dné 28. aprila. — V Radovljici zemljišče Jar. Plemelja iz Bleda (724 gld.) dné 15. aprila. — V Kranjski zemljišče Fid. Urbančiča iz Tupalič (7000 gld.) dné 8. aprila.

Tuji.

Dné 18. marcija.

Pri Maliči: Mader, fabrikant, iz Šluknova. — Unger, trgovec, iz Stuttgarta. — Hanusch, trgovec, z Dunaja. — Werschitz, trgovec, iz Arnoldsteina. Pri Avstr. carji: Nunar, trgovec, z Dunaja. — Grilz, trgovec, iz Gradca. — Zavišnik, usnjar, iz Cerknice.

Umri so:

Dné 17. marcija. Marjeta Terček, mestnega redarja soproga, 37 l., Kolodvorske ulice št. 23, jetika. Dné 18. marcija. Ernst Kozjek, dež. uradnika sin, 4 l., Kravja dolina št. 14, Basilar meningitis. — Gabrijele Strlekar, črkostavčeva hči, 7 dni, Poljske ulice št. 11, božjast. — Fran Erjavec, mizarjev sin, 2 mes., Tržaška cesta št. 24, osepnice.

Tržne cene.

V Ljubljani, 18. marcija.

Hektoliter banaške pšenice velja 7 gld. 22 kr., domače 6 gld. 83 kr.; reš 5 gld. 36 kr.; ječmen 5 gld. 20 kr.; oves 3 gld. 25 kr.; ajda 4 gld. 71 kr.; proso 5 gld. 85 kr.; turšica 5 gld. 53 kr.; 100 kilogramov krompirja 3 gld. 3 kr.; leča hektol. po 8 gld. — kr., bob 8 gld., fižol 8 gld. 50 kr. — Goveja mast kilo po 94 kr., salo po 82 kr., špeh po 54 kr., prekajen pa 66 kr., maslo (sirovo) 85 kr., jajce 4 kr.; liter mleka 8 kr., kilo govejega mesa 64 kr., telečjega 64 kr., svinjini 56 kr., drobniško po 36 kr., — Piške po 50 kr., golob. 17 kr.; 100 kilo sena 1 gld. 96 kr., slame 1 gld. 78 kr. Seženj trdih drv 8 gld. — kr.; mehkih 5 gld. 60 kr. — Vino, rudeče, 100 litrov (v skladišči) 24 gld., belo 20 gld.

Meteorološko poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mokrina v mm
18. marc.	7. zjutraj	736·53	5·4	jzpd.sl.	jasno	0·00
	2. pop.	733·93	13·6	jzpd.sl.	d. js.	
	9. zvečer	732·79	7·0	jzpd.sl.	p. js.	
19. marc.	7. zjutraj	730·66	6·8	jzpd.sl.	obl.	0·00
	2. pop.	729·00	13·6	jzpd.sl.	d. js.	
	9. zvečer	728·26	7·0	jzpd.sl.	jasno	

V
Kleinmayr-jevi in Bambergovi knjigarni
se dobivajo:

Josipa Jurčiča Zbrani spisi.

I. zvezek: **Deseti brat.** Cena 1 gld.

II. zvezek: **Pripovedni spisi:** Jurij Kozjak, Spomini na deda, Jesenska noč mej slovenskimi polharji, Spomini starega Slovenca. — Cena 70 kr.

III. zvezek: **Pripovedni spisi:** Domen, Jurij Kobilca, Dva prijatelja, Vrban Smukova ženitev, Golida, Kozlovska sodba. — Cena 70 kr.

Jurčičevi zbrani spisi se dobivajo tudi v lične platnice vezani, vsak zvezek po 50 kr. več.

Kdor se želi po pošti naročiti, naj blagovoljno po nakaznici za poštnino pri vsakem zvezku 10 kr. priloži. (11) 9

Omarine napise

za trgovce

imata vedno v zalogi

Kleinmayr & Bamberg

Kongresni trg.